

OSOBY ZADRŽANÉ NA POLICAJNÝCH ODDELENIACH ČELIA NEDOSTATKU VYCHÁDZOK, VYSOKÝM TEPLOTÁM ALEBO ODOBERANIU ZDRAVOTNÍCKYCH POMÔCOK. ČASTO SÚ DRŽANÉ CELÚ NOC NA DREVENEJ LAVICI, BEZ AKÉHOKOL'VEK ÚKONU.

Bratislava 30. október 2024

Verejný ochranca práv a zamestnanci odboru dohľadu nad obmedzovaním osobnej slobody Kancelárie verejného ochrancu práv, uskutočnili od mája 2023 do júna 2024 spolu **22 neohlásených kontrolných návštev policajných oddelení.**

Z neohlásených kontrolných a systematických návštev boli vypracované individuálne správy obsahujúce zistenia a odporúčania na zlepšenie praxe a podmienok v policajných celách. Následne bola vydaná súhrnná správa obsahujúca systémové odporúčania na zlepšenie podmienok v celách policajného zaistenia (CPZ) a určených priestoroch adresované Prezídiu Policajného zboru a Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky (MV SR).

Verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský plní od mája 2023 aj úlohy Národného preventívneho mechanizmu (NPM) podľa Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.

„Aj na základe mandátu NPM, ktorý plním od mája 2023, navštevujeme s kolegyňami a kolegami miesta, kde sú alebo môžu byť osoby obmedzené na slobode. Jedny z nich sú práve policajné oddelenia, v ktorých sú osoby obmedzované v CPZ alebo v určených priestoroch. Sám som napríklad navštívil vo večerných hodinách Okresné riaditeľstvo Policajného zboru SR v Galante, kde som v CPZ nameral až 30,9°C.“ vysvetľuje verejný ochranca práv.

Medzi zistené opakujúce sa nedostatky, ktoré sú prevažne systémového charakteru patria:

- dlhodobé niekoľkohodinové umiestnenie v určených priestoroch aj počas noci (**aj vyše 13 hodín!**),
- plošné odoberanie poučení či zdravotníckych pomôcok,
- absencia vychádzok na čerstvom vzduchu,

- materiálne podmienky: napr. pripútavanie k pevne ukotveným objektom z kapacitných dôvodov, príliš vysoké teploty v priestoroch obmedzenia osobnej slobody,
- nedostatky v oblasti zachovávanía súkromia zaistených osôb pri vykonávaní osobných prehliadok a v CPZ (**chýbajúce oddelenie toalety od zvyšku cely, monitorovanie toalety kamerovým systémom a iné**),
- chýbajúce telové kamery pre príslušníkov PZ.

V auguste 2024 prebehlo stretnutie s I. štátnou tajomníčkou MV SR a predstaviteľmi PPZ, na ktorom aktéri, okrem iného, diskutovali aj o spôsoboch implementácie jednotlivých odporúčaní zo súhrnnej správy.

„V zmysle stanoviska k odporúčaniam v súhrnnej správe, ktoré zaslal rezort vnútra po stretnutí, bude väčšina odporúčaní ešte predmetom odborných diskusií a analýzy zo strany pracovnej skupiny zriadenej na prípravu interného predpisu o určenom priestore na útvare Policajného zboru SR (PZ SR). Zlepšenie materiálnych podmienok si vyžaduje finančné zdroje a v tejto veci sa vedenie PZ SR zaviazalo komunikovať so sekciou ekonomiky MV SR“ dodáva Róbert Dobrovodský.

Opatrenie upustiť od pripútavania osôb namiesto umiestnenia do určených priestorov alebo do CPZ prijaté nebolo, aj z dôvodu nedostatočných kapacít určených priestorov a CPZ. A to aj napriek tomu, že Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (Výbor CPT) opakovane, už od roku 2000, vyzýva slovenské úrady na prijatie efektívnych opatrení, ktoré by úplne túto prax odstránili.

K telovým kamerám sa MV SR v stanovisku vyjadrilo, že sa dlhodobo usiluje o zavedenie telových kamier na zabezpečenie videozáznamov o priebehu vykonania služobných zákrokov. V súčasnosti prebieha analýza potrieb PZ SR podľa špecifikácií a požiadaviek na technické riešenie.

Prílohy:

[Súhrnná správa zo systematických návštev ciel policajného zaistenia a určených priestorov v období rokov 2023 – 2024](#)

[Správy, odpovede a informácie z návštev policajných oddelení](#)

Podrobné vysvetlenie zistených nedostatkov

Dlhodobé umiestnenie v určených priestoroch

Rádovo v hodinách, a aj počas noci, bez akýchkoľvek úkonov **takmer na všetkých oddeleniach, ktoré disponujú určeným priestorom**. Niektoré osoby boli umiestnené v určenom priestore, v ktorom sa nachádza zväčša **iba drevená lavica celú noc, a to bez**

Kontakt pre médiá: Mgr. Branislav Gigac, +421 911 707 122 / +421 903 910 726
branislav.gigac@vop.gov.sk, www.vop.gov.sk

akéhokoľvek úkonu. Osoba držaná v určenom priestore nemá k dispozícii sociálne zariadenie, a teda si musí vždy privolať službukonajúceho policajta/tku - čo je tiež problematické, keďže na nich treba "zakričať". Okrem zdôraznenia, že ide o ľudskú dôstojnosť, pobyt v určených priestoroch na dlhší čas, napr. viac ako 4 - 6 hodín, môže byť aj ohrozením bezpečnosti danej osoby, špeciálne ak sa využíva ako náhrada za záchytku (komplikácie v súvislosti s požitím väčšieho množstva alkoholu/inej látky, nedostupnosť lekárskej prehliadky pred umiestnením, a pod.).

Dôvody tohto stavu sa líšia v závislosti od oddelenia. **V Bratislavskom kraji je dôvodom najmä nedostatočná kapacita CPZ.** Z vyjadrení niektorých oddelení, a taktiež zo spisových dokumentácií vyplýva, že určené priestory sa často **využívajú na "vytriezvenie"** osoby obmedzenej na osobnej slobode, aby s ňou mohli ráno vykonávať ďalšie procesné úkony. Takýmto postupom dochádza k nerešpektovaniu medzinárodných štandardov a súčasne k neakceptovateľnému výkladu § 49a ods. 3 zákona o Policajnom zbore, podľa ktorého osoba môže byť v určenom priestore umiestnená len na nevyhnutne potrebný čas.

Plošné odoberanie predmetov

Na viacerých policajných oddeleniach dochádza k plošnému odoberaniu **poučení a ostatných dokumentov** súvisiacich s obmedzením osobnej slobody.¹ Na niektorých oddeleniach sa v celách nemôžu nachádzať ani poučenia o režimových opatreniach v CPZ, ktoré obsahujú informácie o režime v CPZ a o právach a povinnostiach osoby umiestnenej v CPZ.

Argument zabezpečenia bezpečnosti, resp. možné riziko ublíženia na zdraví hárkom papiera nemôžeme akceptovať aj vzhľadom na skutočnosť, že priestory sú celý čas monitorované kamerovým systémom.

Okuliare, ako zdravotnícka pomôcka, by sa mali osobám pred umiestnením do CPZ či do určeného priestoru odoberať **len na základe individuálneho posúdenia**. Dôvod odobratia by mal byť zaznamenaný v príslušnej dokumentácii. Odoberanie dioptrických okuliarov pritom **môže viesť k dezorientácii osoby, či k pocitom úzkosti**. Osoba bez okuliarov tiež **nemusi byť schopná prečítať si poučenia o právach a povinnostiach**, prípadne iné dokumenty súvisiace s obmedzením jej osobnej slobody či so samotným trestným konaním.

K tomuto poznatku sme nedospeli iba na základe monitoringov NPM, **ale s podobným podnetom sa na mňa, ako verejného ochrancu práv, obrátil napríklad aj podávateľ, ktorý namietal odobratie dioptrických okuliarov po svojom umiestnení v CPZ v Košiciach**. Z tohto dôvodu si nemohol prečítať poučenie o svojich právach. V dôsledku toho napríklad nevedel efektívne uplatniť svoje právo na hodinovú vychádzku.

Absencia vychádzok na čerstvom vzduchu

Niektoré oddelenia neumožňujú vychádzku na čerstvom vzduchu. **Napríklad na jednom z oddelení nerealizujú vychádzky vôbec**,² pretože oddelenie nedisponuje vhodným priestorom. Jedna zo zaistených osôb sa počas rozhovoru sťažovala na nemožnosť vychádzok, bol u nej evidentný nikotínový abstinenčný príznak.

Kontakt pre médiá: Mgr. Branislav Gigac, +421 911 707 122 / +421 903 910 726
branislav.gigac@vop.gov.sk, www.vop.gov.sk

Na inom útvare síce vychádzky umožnené sú, ale prebiehajú vo vymedzenom priestore **v interiéri**.³ V prípade, že technické možnosti zariadenia neumožňujú vyčleniť na vychádzky adekvátne otvorený priestor, je potrebné zabezpečiť vychádzky v exteriéri inak, napr. formou vybudovania provizórneho prístrešku alebo umožnenia vychádzok na verejnom priestranstve pri policajnom oddelení.

Príklad dobrej praxe – Krajské riaditeľstvo PZ Košice, kde aj v nadväznosti na odporúčania Výboru CPT vybudovali vo vnútrobloku budovy riaditeľstva zastrešený vychádzkový dvorec, ohraničený mrežami zo strán, aj zhora.

Pripútavanie k pevným predmetom z kapacitných dôvodov

Výbor CPT opakovane, už od roku 2000, vyzýva slovenské úrady na prijatie efektívnych opatrení, ktoré by úplne odstránili nežiaducu prax pripútavania osôb obmedzených na osobnej slobode k predmetom pevne spojeným so stenami alebo k podobným objektom na policajných oddeleniach.

Takýto postup porušuje medzinárodné štandardy a v závislosti od konkrétnych okolností môže dosiahnuť intenzitu porušenia čl. 3 Európskeho dohovoru o ľudských právach. Zo zistení NPM, ale aj z opakovaných rokovaní s MV SR a predstaviteľmi PZ vyplynulo, že dôvodom, prečo niektoré policajné oddelenia k pripútavaniu k objektom pristúpia, sú aj nedostatočné kapacity na oddelení.

Postup orgánu verejnej moci, ktorý neproporcionálne zasahuje do ľudských práv, však **nemožno v demokratickom a právnom štáte ospravedlniť prevádzkovými, organizačnými, technickými, finančnými a ani žiadnymi inými inštitucionálnymi potrebami**. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ESĽP) vyplýva, že dôvodom na použitie sily, resp. obmedzovacích prostriedkov, môže byť vždy iba správanie sa osoby.

Vysoké teploty

V prípadoch niektorých policajných oddelení bola nameraná, najmä v letných mesiacoch, neprimerane vysoká teplota v CPZ, kde boli v tom čase umiestňované zaistené osoby. Na Okresnom riaditeľstve PZ **Galanta** dosahovala teplota v jednej z CPZ umiestnenej na najvyššom poschodí v neskorších večerných hodinách až **30,9°C**. Na Krajskom riaditeľstve PZ Račianska, Bratislava nameran monitorovací tím NPM vo **februári 2024** v CPZ teplotu takmer **28°C**, čo považujeme za veľmi problematické. Tím NPM vykonal opakovanú návštevu v júni 2024, pričom meral teplotu v obsadenej, ako aj v neobsadenej CPZ. V oboch celách nameran takmer 28°C.

Navyše, v CPZ na danom policajnom útvare disponovali iba neotvárateľnými oknami, CPZ tak nebolo možné vyvetrať, čo v kombinácii s pomerne vysokými teplotami vytváralo pre zaistené osoby veľmi nepríjemný pocit. V dôsledku teploty a vlhkosti v CPZ sa museli vyzliecť, niekedy až do spodnej bielizne.

Spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok

Prax vo vykonávaní dôkladných osobných prehliadok, ktoré zahŕňajú dôkladné prezretie osoby a vyzlečenie donaha, **nie je v rámci jednotlivých oddelení jednotná**. Takéto prehliadky osoby pred umiestnením do CPZ alebo do určeného priestoru by sa mali vykonávať v miestnosti, ktorá je na vykonanie prehliadky vyčlenená. **Na jednom z oddelení⁴ bolo zistené, že v zábere kamerového dozoru je možné vidieť aj osobné prehliadky zadržaných osôb, ktoré podľa výpovedí príslušníkov prebiehajú na chodbe pred určeným priestorom.**

Takýto stav je absolútne nevyhovujúci, keďže pri realizácii prehliadky intímneho charakteru by mal byť prítomný vždy len jeden príslušník PZ rovnakého pohlavia. Vykonaním prehliadky v monitorovanom priestore dochádza k narušeniu súkromia, keďže ku kamerovému záznamu môže mať prístup väčšie množstvo osôb. V zmysle judikatúry ESĽP môže **dokonca samotné vedomie človeka**, že bol neoblečený vystavený pohľadom iných osôb, vzbudiť silný pocit, že jeho právo na súkromie nebolo rešpektované, bez ohľadu na to, či ho niekto skutočne videl.⁵

Zároveň **odporúčam postup príslušníkov PZ zjednotiť a zaviesť šetrnejšiu dvojkrovú metódu**. Týmto spôsobom by sa minimalizovala potreba úplného vyzlečenia a zároveň by sa zachovala potrebná úroveň bezpečnosti.⁶

Chýbajúce oddelenie toalety a monitorovanie bez rastrovania

V záujme zachovania dôstojnosti zaistených osôb, ako aj dostatočnej hygieny obývaného priestoru by mali byť toalety vhodne oddelené priečkou alebo dverami, a to najmä v zdieľaných celách. **Výbor CPT odporúča, aby bolo v CPZ pre dve osoby sanitárne zariadenie oddelené od zvyšku CPZ, v ideálnom prípade až po strop**. Na niektorých oddeleniach však nie sú sanitárne priestory v CPZ alebo v určených priestoroch **oddelené vôbec, resp. sú vizuálne oddelené zástenou, ktorá nie je dostatočne vysoká**, a teda nezaručuje súkromie pri ich využívaní.

Výbor CPT v správe adresovanej vláde Slovenskej republiky v roku 2018 odporúčal, aby všade, kde sa na monitorovanie zaistených osôb využíva kamerový systém, bolo vždy rešpektované ich súkromie pri používaní toalety, napr. rastrovaním priestoru. **V prípade Obvodného oddelenia PZ Martin – Východ kamerový systém snímal aj sanitárne zariadenie bez rastrovania tohto priestoru**. Vedeniu oddelenia som priamo na mieste odporučil nápravu tohto stavu. Riaditeľ oddelenia si je vedomý, že to predstavuje problém. Opakovane žiadal MV SR - Centrum podpory o úpravu softvérového riešenia alebo o nový kamerový systém, avšak doposiaľ neúspešne. **Tento nedostatok si uvedomuje aj MV SR a predstavitelia PZ, ktorí ho uznali počas spoločného stretnutia.**

Telové kamery

V rámci navrhovaných odporúčaní sme v súhrnnej správe taktiež uviedli, že v prípade zabezpečenia telových kamier pre príslušníkov PZ by mala byť uložená povinnosť nahrávať obrazovo-zvukový záznam z celého policajného zákroku od obmedzenia osobnej slobody a procesu umiestňovania do určeného priestoru/CPZ, vrátane ústneho poučenia o právach a povinnostiach zaistenej osoby.

Pri absencii presvedčivých, rozumných a dôveryhodných vysvetlení o priebehu služobných zákrokov, o nevyhnutnosti a primeranosti použitej sily zo strany príslušníkov PZ môže byť štát systematicky uznávaný zodpovedným za porušovanie práva na ochranu pred mučením, ponižujúcim a neludským zaobchádzaním.